

การพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล
ขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (กอสส.)
The Development of the Administration Based on Good
Governance of the Independent Commission on Environment
and Health (ICEH)

กฤษฎา ให้วฒนานุกูล*
ปัญญา คล้ายเดช**
พิเชฐ ทังโต***

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการได้แก่ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ๒) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๒๕ รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๑๖ รูป/คน ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑. การบริหารขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ พบว่า ปัจจุบันนี้องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้ทำหน้าที่อย่างมีอิสระเพียงเฉพาะในส่วนของความคิดเห็นในการพิจารณาโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ด้วยความเป็นกลางทางวิชาการและความมีธรรมาภิบาล ได้รับความเชื่อถือจากชุมชนเป็นที่อ้างอิงและยุติข้อขัดแย้ง ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง แต่ไม่ได้มีความเป็นอิสระในการบริหารงานโดยเฉพาะทรัพยากรการบริหาร (4Ms) แต่อย่างใด เนื่องจากยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบ

*วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** อาจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

*** อาจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

๒. การบริหารขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมีบทบาทที่สำคัญ ต่อกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน บนหลักธรรมาภิบาล ๖ ประการ ได้แก่ ๑) หลักนิติธรรม ๒) หลักคุณธรรม ๓) หลักความโปร่งใส ๔) หลักการมีส่วนร่วม ๕) หลักความรับผิดชอบ และ ๖) หลักความคุ้มค่า โดยมีหลักธรรมปัญญา ๓ ได้แก่ ๑) สุตมยปัญญา คือการรับฟังข้อมูล ๒) จินตามยปัญญา คือการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา และ ๓) ภวานมยปัญญา คือการสังเคราะห์ข้อมูลสู่การตัดสินใจ ทำให้มีกระบวนการในการทำหน้าที่รับฟังความคิดเห็นจาก ข้อมูลต่างๆ ได้เพิ่มมากขึ้น บนพื้นฐานของความน่าเชื่อถือ จากการได้มาของข้อมูลเพื่อนำไปใช้ ประกอบการพิจารณาการให้ความเห็นต่อโครงการที่มีผลกระทบต่ออย่างรุนแรง ส่งผลให้ได้รับความ เชื่อถือจากภาคประชาชน ภาครัฐและผู้ประกอบการอุตสาหกรรม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีความ สมดุลของสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

๓. รูปแบบการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้าน สิ่งแวดล้อมและสุขภาพนั้น ควรมีการออกพระราชบัญญัติองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในการรับรองสถานภาพองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเพื่อการทำหน้าที่ให้มี ประสิทธิภาพสูงขึ้น เป็นองค์กรที่สามารถร้องขอข้อมูลและรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องจากทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องได้ ตรวจสอบความจริงของข้อมูลได้ มีอำนาจทางการปกครองในการตรวจสอบและถ่วงดุล เสนอแนะ ติดตาม ประเมินผล และลงโทษกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกลไกทางการดำเนินการได้ โดย คณะกรรมการ มีความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ต่อกระบวนการให้ความเห็นโครงการที่มี ผลกระทบอย่างรุนแรงต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีระบบการตรวจสอบและถ่วงดุล กันเองภายใน ทั้งยังสามารถให้สังคมทำการตรวจสอบและถ่วงดุลได้ มีค่าตอบแทนและสวัสดิการ ที่ครอบคลุมการทำงาน ทำหน้าที่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล ๖ ประการ โดยการใช้หลักธรรม ปัญญา ๓ เป็นเครื่องมือ ในการบูรณาการของการทำหน้าที่ สามารถที่จัดการบริหารทรัพยากรการ บริหาร (4Ms) คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการจัดการและด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้วยความ เป็นอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม ประเทศชาติรวมเป็นใหญ่ ด้วยความซื่อสัตย์ มีศักดิ์ศรี คำนึงถึงหลักของสิทธิมนุษยชน

ข้อเสนอแนะคือ ควรผลักดันให้องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพให้ได้รับ บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเช่นเดิม เร่งจัดนำร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ใน ปัจจุบัน เข้าสู่กระบวนการออกเป็นพระราชบัญญัติ จัดทำระเบียบที่ใช้ในการบริหารให้สอดคล้องกับ บทบาท อำนาจหน้าที่ที่ได้ถูกกำหนด บนหลักธรรมาภิบาล โดยดำเนินการคู่ขนาน เร่งผลักดันให้ ฝ่ายบริหาร นำองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเข้าเป็นองค์การมหาชนก่อน เพื่อความ เป็นอิสระ อย่างแท้จริงในการทำงานและบริหารจัดการ ก่อนที่กระบวนการจัดทำพระราชบัญญัติ องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะแล้วเสร็จ เพื่อการพัฒนาการบริหารองค์การอิสระด้าน สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สมบูรณ์ในการทำหน้าที่ เกิดความ ยั่งยืนในการพัฒนาประเทศต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาการบริหาร, ธรรมาภิบาล, สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

ABSTRACT

The objectives of the research were 1. To study the administrative condition of the Independent Commission on Environment and Health, 2. To analyze theories and Buddhist moral codes about the administration based on good governance of the independent commission on environment and health and 3. To present a format of administration development based on good governance of the independent commission on environment and health.

The research methodology was the qualitative method, collecting data by studying documents, ideas, theories as well as related research, and from 25 key informants who were experts in the field by in-depth-interviewing and by focus group discussion with 16 participants who were experts and analyzing data by descriptive interpretation.

Findings as follows:

1. The Independent Commission on Environment and Health performed duty independently only to give its opinions on considering projects or activities which probably effected the communities seriously in the aspects of both natural resources and health. Through its neutrality and academic matters and good governance, the Commission was reliable and was made references by the communities. It helped end conflicts among stakeholders in the area which would be greatly effected by the projects. However the commission was not independent to manage administrative resources (4Ms) at all because there has not been an supporting Act or Accord.

2. The administration of the Commission played the key role on the processes of listening to opinions and participation of the people based on 6 principles of good governance; rules of laws, ethics, transparency, participation, accountability and value for money based on three principles of intellectuals or Panna; 1) Sutamayapanna, listening to data, 2) Jintamayapanna, analyzing data and information that being received and 3) Pavanamayapanna, synthesizing data and information for decision making. This helped the Commission have more sources for data and information for scrutinizing projects that might have adverse effects on environment and health. This process gained the trust and confidence from people, government and industrial sectors that would eventually lead to sustainable development and the balance of the society, economy and environment.

3. The format of administration development based on good governance of the Commission should be supported by the Act or Accord to support the Independent Commission on Environment and Health so that the Commission could work more efficiently in all aspects such as asking for and collecting data and information, checking information, checking and balancing, suggesting, following up, evaluating, punishing, giving opinions independently on the projects seriously effecting natural resources and environment, having the internal system of checking and balancing , allowing the society to investigate and discharge the commission, receiving remuneration and welfare, doing its duty based on six principles of good governance and three principles of intellectuals, and being able to independently manage the administrative resources (4Ms) by considering the benefits of the society, the country and human rights.

The suggestions are The Independent Commission on Environment and Health should be legislated in the constitution as it used to be. The current Act of the Independent Commission on Environment and Health should be legislated right away before the process of legislation of Public Organizations Act completed so that the Independence Commission of Environment and Health could be perform it roles and duties efficiently and effectively for further national sustainable development.

Keywords: Development of the Administration, Good Governance, Independent Commission on Environment and Health.

๑. บทนำ

โดยที่รัฐบาลในอดีตนั้น ได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) ภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program) ด้วยแนวความคิดว่าการพัฒนาดังกล่าวจะนำมาซึ่ง “ความโชคดีช่วงชั้ววล” และแม้ว่าในระยะนั้น อาจได้มีการวางแผนและการเตรียมการด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการและการวางผังเมืองเพื่อรองรับการพัฒนาดังกล่าว แต่ระยะต่อมาได้ปรากฏปัญหามลพิษ ปัญหาสุขภาพ และปัญหาทางสังคมในพื้นที่มาบตาพุดและบริเวณใกล้เคียง กระทั่งเป็นสาเหตุให้ชาวบ้านได้รวมตัวกันฟ้องคดีต่อศาล

ปกครองจังหวัดระยอง เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยได้อาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๖๗ ที่บัญญัติว่า^๑

สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชน ในการอนุรักษ์บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม^๒

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนและจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อนรวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ย่อมได้รับความคุ้มครองเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกาศให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตควบคุมมลพิษ และในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๒ ศาลปกครองจังหวัดระยองมีคำพิพากษาให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกาศให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตควบคุมมลพิษ^๓

ต่อมา ในวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๒ สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน สมัชชาองค์กรเอกชน ด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกกับชาวบ้านมาบตาพุด จ. ระยอง รวม ๔๓ คน ได้ยื่นฟ้องคดี ๘ หน่วยงานภาครัฐต่อศาลปกครองกลาง เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวดำเนินการไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๖๗ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งระบุว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนและจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อนรวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการ

^๑สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน), (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒.

^๒Ernest Dale, *Management : Theory and Practicice*, (New York : McGraw-Hill, 1993), p. 4.

^๓คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง, *ประมวลผลการดำเนินงานของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๔).

การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว” เนื่องจากหน่วยงานทั้ง ๘ เกี่ยวข้องกับการอนุมัติอนุญาตโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง จำนวน ๗๖ โครงการในพื้นที่มาบตาพุดและพื้นที่ใกล้เคียงในจังหวัดระยองโดยที่เอกชนผู้ประกอบการของโครงการเหล่านั้นไม่ได้จัดทำการศึกษาและประเมินผลกระทบฯ และอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๗ วรรคสองของรัฐธรรมนุญ

การดำเนินการขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ทั้งบทบาทหน้าที่และขีดความสามารถได้ดำเนินการภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานการให้ความเห็นขององค์การอิสระในโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง พ.ศ.๒๕๕๓ บบบริบทของบทบัญญัติ รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พศ ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง จนเมื่อเกิดมีการเข้ายึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๗ ทำให้กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ออกหนังสือแจ้งให้สำนักงานองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ได้อ้างว่าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ประกาศยุติการใช้ รัฐธรรมนุญ พ.ศ.๒๕๕๐ ชะลอการดำเนินกิจกรรม และโครงการต่างๆ ออกไปก่อนจนกว่าจะมีความชัดเจนทางกฎหมาย ตามหนังสือกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม^๕ ด่วนที่สุด ที่ ทส ๐๘๑๓/๕๒๔๑ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗^๕ และ หนังสือแจ้ง ที่ ทส ๐๘๐๑/๖๒๔๔ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ มีผลเป็นอุปสรรค^๖ ในการไม่อนุมัติการเบิกจ่ายงบประมาณต่างๆ ในการดำเนินการต่อ กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การจัดประชุมการรับฟัง ความคิดเห็นทางเทคนิค วิชาการ การจัดประชุมเวทีใหญ่เพื่อรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาครัฐและผู้ประกอบการ ร่วมกันได้ ทั้งระงับการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทน^๗ ให้แก่บุคคลากรในองค์การอิสระ

^๕ เรียงชัย ต้นสกุล, อ่างใน องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ, ความเห็นประกอบโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ โครงการนิคมอุตสาหกรรมเหมราชตะวันออก(มาบตาพุด) ส่วนขยาย (ครั้งที่ ๔), (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ, ๒๕๕๗), หน้า ๒.

^๖ องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ, ความเห็นประกอบโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ โครงการโรงไฟฟ้าทดแทนโรงไฟฟ้าแม่เมาะเครื่องที่ ๔- ๗ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ, ๒๕๕๗), หน้า ๑-๒.

^๗ พยอม รอดมงคลดี, อ่างใน องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ, ความเห็นประกอบโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ โครงการนิคมอุตสาหกรรมเหมราชตะวันออก(มาบตาพุด) ส่วนขยาย (ครั้งที่ ๔), (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ, ๒๕๕๗).

^๘ สุรพล ดวงแข, อ่างใน องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ, ความเห็นประกอบโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ โครงการโรงไฟฟ้าทดแทนโรงไฟฟ้าแม่เมาะเครื่องที่ ๔- ๗ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ, ๒๕๕๗), หน้า ๒.

ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ทั้งกรรมการ ผู้ช่วยทางวิชาการของกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และเจ้าหน้าที่สำนักงาน จนทำให้องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ไม่สามารถดำเนินกิจการต่างๆได้ ส่งผลต่อการดำเนินการพิจารณา ให้ความเห็นประกอบโครงการที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณา คือ โครงการนิคมอุตสาหกรรมเหมราชตะวันออก(มาบตาพุด) ส่วนขยาย (ครั้งที่ ๔) และ โครงการโรงไฟฟ้าทดแทนโรงไฟฟ้าแม่เมาะเครื่องที่ ๔- ๗ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และขอหารือไปยังหน่วยงานต่างๆถึงสถานะภาพของการดำรงมีอยู่ขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ โดยเป็นประเด็นของสงสัยต่อสถานะขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในการตีความสถานะทางกฎหมายจากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพียงหน่วยงานเดียว^๔

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจต่อการศึกษาการพัฒนาการบริการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เนื่องจากยังขาดความสมบูรณ์ในการรับรองสถานะภาพทางกฎหมายขององค์กรจนทำให้มีการใช้อำนาจทางการปกครองของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมฝ่ายเดียวโดยที่เป็นหน่วยงานราชการภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๕๓๔ อันเป็นกฎหมายที่วางหลักการบริหารราชการแผ่นดินโดยทั่วไปด้วย ซึ่งกำหนดให้มีหน้าที่สนับสนุนการทำงานขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดความสงสัยต่อการมีธรรมาภิบาลของการบริหารองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในการจัดการทรัพยากรการบริหาร (4Ms) โดยที่ปัจจุบันนี้ได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ไว้แล้ว แต่พบว่ายังไม่มีการศึกษาวิจัยใดๆที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่และการบริหารองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ อันจะเป็นข้อมูลที่สำคัญเพื่อใช้ประกอบการดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมทั้งเป็นข้อมูลในการพัฒนาองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในส่วนต่างๆ ของการดำเนินการ ด้วยการเป็นองค์กรมีลักษณะเป็นรูปแบบใหม่ของประเทศไทยซึ่งยังไม่เคยปรากฏมีมาก่อนในอดีตของการเป็นองค์กรอิสระที่จะดำเนินการให้ความเห็นทางวิชาการอันเกี่ยวเนื่องกับโครงการต่างๆ ที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลให้เกิดความสมดุลของสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมเกิดกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

^๔Chapman, *Supervisor Survival Kit*, 2nd ed, (Califonai : Science Science Research Associates, 1988), p. 3.

๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระ
ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

๓. ขอบเขตการวิจัย

๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑) การศึกษาถึงสภาพ ปัญหา และความต้องการพัฒนาองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม
และสุขภาพ โดยศึกษา ๒ ระดับ คือ

ระดับบุคคล ศึกษาตามกรอบความสามารถที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของ
คณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ด้านความรู้ (Knowledge) ธรรมาภิบาล
(Good Governance) และหลักพุทธธรรม

ระดับองค์การ ศึกษาตามกรอบทรัพยากรทางการบริหารหรือ 4Ms ได้แก่ บุคลากร
(Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management)

๒) การบริหารจัดการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามหลักธรรมาภิบาลและหลักธรรม
คือ ปัญญา ๓

๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒ กลุ่มไว้ดังนี้

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยคัดเลือก
กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน ๒๕ รูป/คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดย
ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน ๑๖ รูป/คน

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative
Research) โดยใช้ ๒ เทคนิค ได้แก่

๔.๑ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์การอิสระ
ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง ดังนี้

๑) กำหนดแนวคำถามการวิจัยจากแนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการ หลักธรรมาภิ
บาล และหลักพุทธธรรมปัญหาสามที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ และ
กรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อให้เห็นถึงประเด็นคำถามการวิจัย

๒) การกำหนดแหล่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากพื้นที่การวิจัยในสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

๓) การกำหนดรูปแบบของโครงสร้างแนวคำถามการวิจัยโดยการนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อความชัดเจนต่อแนวคำถามการวิจัยให้เหมาะสมกับผู้เชี่ยวชาญในองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

๔) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักชนิดสนทนาแบบเป็นกันเองและผู้วิจัยจะตั้งคำถามเพิ่มเติมหากมีข้อสงสัยในเรื่องหนึ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องประเด็นคำถามการวิจัยเพื่อให้ข้อมูลอย่างรอบด้าน

๕) การตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกว่ามีความสมบูรณ์เพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อมาเป็นแนวคำถามการวิจัยสำหรับการสนทนากลุ่มต่อไป

๔.๒ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ระบบการพัฒนาการบริหารงานและหลักธรรมาภิบาล โดยผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการสัมภาษณ์ ดังนี้

๑) การกำหนดรูปแบบคำถามการวิจัยจากข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่การจัดการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

๒) การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้รูปแบบของตัวแทนจากภาคต่าง ๆ จำนวน ๑๖ รูป/คน เป็นตัวแทน เพื่อให้เห็นถึงความหลากหลายและประเด็นอื่น ๆ ที่เพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

๓) การกำหนดรูปแบบในการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ๑๖ รูป/คน โดยผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมีสิทธิจะตั้งกระทู้ต่อประเด็นคำถามเพิ่มเติม ซึ่งหากผู้วิจัยมีคำถามสงสัยหรือไม่เข้าใจเรื่องหนึ่งเรื่องก็จะสอบถามผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อความชัดเจนต่อไป

๔) การตรวจสอบข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ ว่ามีความสมบูรณ์เพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ และเป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลโดยลักษณะยืนยัน ลักษณะปฏิเสธ ลักษณะยอมรับและปฏิเสธ และลักษณะหาข้อสรุปร่วมของข้อมูลหรือไม่^๔

๕. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพโดยพบว่า

หลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ประกอบด้วย

๑) หลักนิติธรรมต้องมีการออกพระราชบัญญัติองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ กฎ หรือ ระเบียบ รองรับ เพื่อกำหนดคุณสมบัติ ที่มา ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของ

^๔ กาสัก เตชะชั้นหมาก, หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์: Principle of Social Science, (กรุงเทพมหานคร : สุริยาสาส์, ๒๕๕๓), หน้า ๙๘.

คณะกรรมการ ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพให้ชัดเจน โดยความมีอิสระในการทำหน้าที่อย่างแท้จริงมีอำนาจในการบริหารจัดการงาน ด้วยความเป็นอิสระ ทำการออกคำสั่งและเสนอการลงโทษได้ในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตาม ความเป็นกลาง มีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจนทำหน้าที่บนหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ

๒) หลักคุณธรรมขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ต้องมีวิธีการได้มาเป็น กรรมการ เพื่อทำหน้าที่ให้ความเห็นต่อโครงการที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ อย่างวิธีการที่บริสุทธิ์ โดยที่กระบวนการในการทำงานต้องมีความยุติธรรม และเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใด ยึดหลักคุณธรรม ซื่อสัตย์ ไร้ผลประโยชน์ทับซ้อนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการตัดสินใจให้ความเห็นการพิจารณาประกอบโครงการมีบรรทัดฐานต่อสังคม ภายใต้ประมวลจริยธรรมองค์กร ทั้งบุคลากรปฏิบัติงานภายใต้หลักคุณธรรม ด้วยการนำหลักธรรมปัญญา๓ มาปรับใช้ในองค์กร

๓) หลักความโปร่งใสขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องเป็นองค์กรที่พร้อมจะให้มีการตรวจสอบจากกลไก ต่างๆ เปิดเผยในทุกขั้นตอนการทำงาน ความเห็นของคณะกรรมการมีการเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างทั่วถึง รวมทั้งการดำเนินการขั้นตอนต่างๆของสำนักงาน เช่น ทำเป็นเอกสารส่งให้ผู้นำชุมชนในพื้นที่ การจัดทำรายงานประจำปี มีการจัดเวทีในการเผยแพร่ความเห็นของคณะกรรมการต่อชุมชนและนำเสนอสู่สาธารณะโดยวิธีสารสนเทศ

๔) หลักการมีส่วนร่วมขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องมี กิจกรรมในระดับพื้นที่ที่จะจัดทำโครงการ หรือพื้นที่เสี่ยงในความเสี่ยงของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพเพื่อความเข้าถึงข้อมูลในพื้นที่ มีกระบวนการรับฟังและการมีส่วนร่วม ในการได้ข้อมูลอย่างทั่วถึง โดยระยะเวลาการทำงานพิจารณาโครงการต่างๆควรเพิ่มขึ้นมากกว่า ๖๐ วันและไม่ควรให้มีการพิจารณาโครงการมากกว่า ๑ โครงการในช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งเพิ่มพื้นที่การเข้าถึงการมีส่วนร่วมให้ได้มาก โดยง่าย ปราศจากการเลือกปฏิบัติอยู่บนหลักของมนุษยธรรม

๕) หลักความรับผิดชอบขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องมีความรับผิดชอบต่อการทำงานในทุกส่วนของแต่ละตำแหน่ง ตามบทบาทหน้าที่ที่ถูกกำหนด โดยต้องบูรณาการร่วมกันเพื่อให้มีศักยภาพสูง ในทุกขั้นตอน เมื่อได้ให้การพิจารณาความเห็นต่อโครงการแล้วควรมีการติดตามดูว่าโครงการที่ผ่านการอนุมัติได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะไว้ในรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) และจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินสิ่งที่คณะกรรมการมีมติให้ความเห็นให้โครงการจัดทำแก้ไข เพิ่มเติมขึ้นตามข้อเสนอแนะไว้

๖) หลักความคุ้มค่าองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพควรมีอิสระในการใช้ทรัพยากรการบริหารทั้งสี่ด้าน (4Ms) เพื่อสามารถกำหนดวิธีการใช้งบประมาณ การบริหารจัดการด้านต่างๆ ในการจัดทำกระบวนการพิจารณาการให้ความเห็นอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญในงานที่ทำเพื่อทำงานได้เต็มกำลังความสามารถ และมีแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล

หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

เนื่องด้วยองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเป็นองค์กรที่ต้องมีองค์ความรู้เป็นหลักสำคัญ เป็นองค์กรทางวิชาการทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพเป็นการใช้ความรู้ในศาสตร์หลายด้านมาประกอบกันทั้งสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีการใช้ข้อมูลมากมายในการทำงาน เพื่อการวิเคราะห์ สังเคราะห์และตกผลึกข้อมูลเพื่อให้มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง เป็นที่เชื่อถือได้ ทางสังคมซึ่งต้องเป็นการทำงานทางวิชาการเป็นสำคัญ ผู้วิจัยจึงใช้ หลักธรรมปัญญา ๓ ในการวิจัย ค้นหารูปแบบขององค์กรขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้ดังนี้

๑) สุตมยปัญญา องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเป็นองค์กรอิสระที่ให้ความเห็นประกอบโครงการบนหลักของข้อมูล ข้อเท็จจริง องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจึงจะต้องเป็นองค์กรที่รวบรวมข้อมูลจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนและมากเพียงพอ จึงต้องมีบุคลากรและหน่วยงานที่สามารถรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะต้องมีอำนาจในการสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการได้จากทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะต้องมีความอิสระ เป็นกลาง เป็นที่น่าไว้วางใจในการให้ข้อมูลจากประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะต้องให้ความสำคัญกลับแหล่งข้อมูลทุกประเภทอย่างเป็นธรรม คณะกรรมการต้องที่เป็นผู้ ฟังมาก อ่านมาก ที่เรียกว่า “พหูสูต” ยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สิ่งใดที่ตนยังไม่รู้หรือไม่เชี่ยวชาญก็ต้องขอความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ บางครั้งการฟังและการอ่านก็อาจจะยังไม่เพียงพอ คณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจึงต้องลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็น เสนอแนะจากประชาชนในพื้นที่หรือออกไปดูให้เห็นจริง ในสถานที่จริง คณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องเป็นผู้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่ตนยังไม่รู้ยังไม่เข้าใจเพื่อสามารถให้ความเห็นประกอบโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) จินตามยปัญญา องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะต้องเป็นหน่วยงานที่สามารถขุดกรองข้อมูล ตรวจสอบความจริงของข้อมูลที่ได้มา องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพควรมีหน่วยงานและบุคลากรที่สามารถตรวจสอบข้อมูลที่ได้มา ก่อนที่คณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะนำไปใช้ในการประกอบการให้ความเห็นประกอบโครงการ คณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพนั้นต้องยืนอยู่บนหลักฐานข้อมูลที่เป็นจริง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่คณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะต้องดำเนินการตรวจสอบคัดกรองข้อมูลให้ข้อมูลที่นำมาใช้ในการให้ความเห็นประกอบโครงการนั้นจะต้องมีหลักฐานทางวิชาการหรือหลักฐานในเชิงประจักษ์ประกอบ คณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะต้องเลือกใช้ข้อมูลที่มีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ ในการนำไปใช้เสนอความเห็นประกอบโครงการของคณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เพื่อความน่าเชื่อถือในองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓) ภวานามยปัญญา องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะต้องมีความเป็นองค์การความรู้ เป็นแหล่งรวมความรู้ทางวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ

องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องเป็นองค์กรที่สามารถให้ความรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพแก่ประชาชนหรือหน่วยงานต่างๆได้ ประชาชนสามารถนำความรู้ที่ได้จากองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพไปใช้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและปกป้องฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมจากการถูกทำลายจากกรณีต่างๆได้

การปฏิบัติงานขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพหลังจากที่ได้มีการให้ความเห็นประกอบโครงการของคณะกรรมการขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพไปแล้ว องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะต้องมีกระบวนการในการติดตามโครงการที่ได้รับอนุมัติ/อนุญาต นั้น ได้ทำตามเงื่อนไข ข้อเสนอแนะที่คณะกรรมการขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้ให้ไว้ในรายงานความเห็นประกอบโครงการนั้นๆแล้วหรือไม่

๖. อภิปรายผล

การพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญคือ ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ทั้งด้านรูปแบบขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ คณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพรวมทั้งรูปแบบการปฏิบัติงานขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นองค์กรที่มีหลักธรรมาภิบาลทั้ง ๖ ด้าน^{๑๑} ได้แก่ ๑) หลักนิติธรรม ๒) หลักคุณธรรม ๓) หลักความโปร่งใส ๔) หลักความมีส่วนร่วม ๕) หลักความรับผิดชอบ และ ๖) หลักความคุ้มค่า ประกอบกันเป็นองค์รวม เพื่อให้เกิดเป็นรูปแบบองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในการทำหน้าที่ด้วยความเป็นอิสระที่แท้จริง สามารถดูแลผลประโยชน์ของประชาชนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้อย่างแท้จริง มีอำนาจทางการปกครองโดยพบว่าหลักธรรมาภิบาลด้านต่างๆนั้นมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ต่อการดำเนินการบริหารขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในการดำเนินงานต่อการใช้ทรัพยากรการบริหาร (4Ms) ดังนี้

การพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

๑) ด้านหลักนิติธรรม

เนื่องจากยังไม่มีพระราชบัญญัติมารองรับสถานะขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เพื่อเป็นการสนับสนุนการทำงานขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ คณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุดปัจจุบัน ยังคงมีสถานะภาพเป็นคณะกรรมการชุดเฉพาะกาล จึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่เหมือนองค์การอิสระอื่นๆตาม

^{๑๑}สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) รายงานประจำปี ๒๕๔๑-๒๕๔๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๓), หน้า ๒.

รัฐธรรมนูญ ในการบริหารจัดการทรัพยากรการบริหาร (4Ms) เนื่องจากการดำเนินงานต่าง ๆ นั้น ต้องผ่านการได้รับอนุมัติจากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมก่อนส่งผลให้ขาดความเป็นอิสระอย่างแท้จริงให้สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเต็มประสิทธิภาพไม่ถูกแทรกแซงจากองค์กรอื่นๆ

ฝ่ายบริหารอำนาจรัฐและฝ่ายนิติบัญญัติควรดำเนินการจัดให้มีกฎหมายเพื่อจะได้ กำหนด อำนาจหน้าที่ รูปแบบการปฏิบัติงาน พร้อมรายละเอียดต่างๆขององค์กรให้ชัดเจนและมีการรองรับบทบาท อำนาจหน้าที่ได้ตามตัวของกฎหมาย มีความเป็นธรรมาภิบาล มีความเป็นอิสระที่แท้จริง สามารถดูแลผลประโยชน์ของประชาชนได้อย่างแท้จริง มีอำนาจทางการปกครองจากนั้นองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเองก็ต้องมีกฎระเบียบการบริหารจัดการภายใน องค์กรทั้งด้าน บุคลากร งบประมาณ พัสดุ ครุภัณฑ์อย่างชัดเจน

ดังนั้น การกำหนดรูปแบบการบริหารองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญในระยะแรกคือ ควรเร่งให้มีการบัญญัติเป็นกฎหมาย มารองรับองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และพัฒนาไปเป็นองค์การมหาชนที่มีความอิสระทุกด้าน ไม่ถูกแทรกแซงจากหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้เป็นองค์กรที่มีหลักนิติธรรมในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ รัชยา ภักดีจิตต์ เรื่อง “องค์การมหาชนของไทย : การศึกษากลไก และกระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล” ที่ว่า การศึกษาความยืดหยุ่นและความคล่องตัว ความเป็นอิสระทางการบริหาร พบว่า องค์การมหาชนมีความยืดหยุ่นและ ความคล่องตัวทางการบริหารในระดับหนึ่ง แต่ไม่มีความเป็นอิสระทางการบริหารอย่างแท้จริงตามปรัชญา และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง การบริหารงานได้รับการแทรกแซงทางการเมืองทั้งการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการบริหาร^{๑๑}

๒) ด้านหลักคุณธรรม

องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพควรเป็นองค์กรที่ ส่งเสริมให้บุคลากรและหน่วยงานทั้งในสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีคุณธรรมในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศควรเป็นผู้ตั้งอยู่ในศีลธรรมอันดี มีความเป็นกลาง ซื่อสัตย์ มีคุณธรรมมีภูมิปัญญา ความรู้ ยึดหลักปัญญา ๓ มีประมวลจริยธรรมขององค์กร

ดังนั้น องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องมีรูปแบบในการทำงานที่จัดให้มีคุณธรรมสอดแทรกในทุกขั้นตอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตภา เร่งมีศรีสุข เรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาจริยธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง” ที่ว่า การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจริยธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลางมีสาระสำคัญประกอบด้วย วิสัยทัศน์ คือ “จริยธรรมาภิบาลงานปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนางานคุณภาพ สร้างสังคมคุณธรรม” พันธกิจ คือ การเสริมหนุนกิจการขององค์กรทุกมิติงานให้มีจริยธรรมาภิบาลสูงขึ้น

^{๑๑}รัชยา ภักดีจิตต์, “องค์การมหาชนของไทย : การศึกษากลไกและกระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต* สาขารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐).

สร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดีของบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรให้มีธรรมาภิบาลและมุ่งเน้นการสร้างค่านิยมและจิตสำนึกธรรมาภิบาล (Good Governance Mind) ให้เกิดกับบุคลากรทุกคนในองค์กร^{๑๒}

๓) ด้านความโปร่งใส

องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องเป็นองค์กรที่สามารถสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน ถึงความโปร่งใสตรวจสอบได้ทุกหน่วยงานในสังกัดและบุคลากรทุกคน มีแนวทางการดำเนินการและแผนการที่ชัดเจนประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายไม่เลือกปฏิบัติมีมาตรการในการเปิดเผย โดยมีสาระสำคัญของข้อมูล ครบถ้วน เพียงพอ เชื่อถือได้และทันเวลา เสมอภาค

ดังนั้น องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพซึ่งเป็นองค์กรที่จะต้องทำงานร่วมกับภาคประชาชน เพื่อสร้างความไว้วางใจและเชื่อใจของทุกภาคส่วน ความโปร่งใสในการทำงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิรัชย์ ศรีราม เรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยหลักพุทธธรรมในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน” ที่ว่า หลักความโปร่งใส ในด้านการบริหาร การบริการ และการสนับสนุน บุคลากรเทศบาลความโปร่งใส ผู้บริหาร และบุคลากรเทศบาลต้องมีความเป็นธรรมาภิบาล มีความโปร่งใสในการร่วมมือการบริหารจัดการทุกกิจกรรมของประชาชน ให้มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ในการบริหาร การบริการ ตลอดจนการสนับสนุนบุคลากรเทศบาลต้องยึดมั่นในหลักการ ยึดมั่นในหลักคุณธรรม และการเสียสละ เพื่อการบริหารงานให้มีความโปร่งใสและเกิดประสิทธิผล

๔) ด้านหลักการมีส่วนร่วม

องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องเป็นองค์กร ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและทุกภาคส่วนงานทุกฝ่ายสามารถมีส่วนร่วมในการรับรู้ การนำเสนอความเห็น ความต้องการ ให้ข้อมูล และด้านอื่นๆกับองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค

ดังนั้น องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพนั้นเป็นองค์กรที่จะต้องทำงานร่วมกับภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการให้เห็นของคณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ฉะนั้น รูปแบบการทำงานขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจึงต้องเน้นการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุขุมมาลย์ ประสมศักดิ์ เรื่อง “กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน” ที่ว่า การบูรณาการกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรมกับแนวคิดทฤษฎีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำเป็นที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อ

^{๑๒}จิตตาภา เร่งมีศรีสุข, “ยุทธศาสตร์การพัฒนาจริยธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต* สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

โดยตรงและให้ความสำคัญในฐานะที่มีบทบาทหลักในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามนโยบายของรัฐบาล และตามกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ นอกจากนี้ ควรให้องค์กรสังคม องค์กรด้านสตรี และประชาชนทั่วไปได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วย^{๑๓}

๕) ด้านหลักความรับผิดชอบ

องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยความเป็นอิสระในการดำเนินงานมีจรรยาบรรณลดความขัดแย้ง

ดังนั้น การทำงานขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพนั้น ต้องมีความรับผิดชอบต่อความเห็นต่อโครงการ และ สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริรัตน์ คลังเย็น เรื่อง “การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรมมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ที่ว่า ความรับผิดชอบร่วมกับระบบการบริหาร ความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบล มีความสัมพันธ์กัน เพราะองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นจะต้องดำเนินงานโดยรับผิดชอบต่อหลักกฎหมาย และต่อประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

๖) ด้านหลักความคุ้มค่า

องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องมีการบริหารจัดการ การใช้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการเอื้ออำนวยต่อการทำงานมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน นำข้อมูลที่ได้มาไปขยายผลต่อยอด องค์ความรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ดังนั้น การทำงานขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจะเกิดความคุ้มค่าของการใช้บุคลากร และทรัพยากรอย่างที่สุด จึงมีความจำเป็นต้องมีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละบุคคลและหน่วยงานให้ได้อย่างชัดเจนไม่มีความซ้ำซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรัชย์ ศรีราม เรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยหลักพุทธธรรมในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน” ที่ว่า การปฏิบัติหน้าที่ตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ในด้านการบริหาร การบริการ และการสนับสนุน บุคลากรเทศบาลมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกรอบยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้

^{๑๓} สุขุมาลัย ประสมศักดิ์, “กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ตามอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารเทศบาลปฏิบัติตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนามี
 ธรรมนูญการกำหนดเป้าหมายและทิศทางขององค์กรให้ชัดเจน^{๑๔}

๗. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการพัฒนาการบริหารตามหลัก
 ธรรมนูญการกำหนดเป้าหมายและทิศทางขององค์กรดังต่อไปนี้

๗.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ผลักดันให้องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ถูกบัญญัติกลับเข้าไปไว้ใน
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๘

๒) เร่งจัดทำร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเข้าสู่กระบวนการ
 ออกเป็นพระราชบัญญัติ ต่อไป

๓) จัดทำกฎหมายและระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องของกับองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและ
 สุขภาพ เช่นกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จัดทำระเบียบที่ใช้ในการบริหาร
 จัดการภายในให้สอดคล้องกับบทบาทอำนาจหน้าที่ที่ได้ถูกกำหนด บนหลักธรรมนูญการ

๔) เร่งผลักดันให้องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเป็นองค์การมหาชน เพื่อ
 ความเป็นอิสระอย่างแท้จริง ก่อนที่กระบวนการจัดทำพระราชบัญญัติจะแล้วเสร็จ เพื่อการ
 พัฒนาการบริหารให้บรรลุอย่างรวดเร็ว

๗.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) กระบวนการทำงานต้องดำเนินการอย่างมีธรรมนูญในทุกระดับ ทั้งการบริหาร
 จัดการภายใน และ การทำโครงการต่างๆ

๒) เร่งประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่ขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ให้
 เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และสร้างความตระหนักในหน้าที่รักษาสมดุลสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน
 และผู้ประกอบการ

๓) จัดทำโครงการเชิงรุก ในการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้ส่วน
 เสียในพื้นที่ ที่คาดว่าจะเกิดโครงการที่มีผลกระทบอย่างรุนแรง ก่อนที่จะมีโครงการฯ เกิดขึ้นจริง

๔) ขยายเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการศึกษา
 ด้านการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในชุมชนและวิถีชุมชน (CHIA)

๗.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

^{๑๔} พิรัชย์ ศรีราม, “ยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐธรรมนูญการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยหลักพุทธ
 ธรรมในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสน
 ศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

จากการศึกษาวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยพบว่า ยังมีหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เนื่องจากองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเป็นองค์กรที่เพิ่งเกิดขึ้นมาใหม่ ในระยะเวลาเพียงประมาณ ๔ ปี ภายใต้ทรัพยากรการบริหารที่มีข้อจำกัด แต่มีพันธกิจที่ต้องทำหน้าที่ในการให้ความเห็นพิจารณาโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างรุนแรงซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในวงกว้างระดับประเทศ รวมถึงอาจเกี่ยวเนื่องไปยังระบบของสังคมโลกด้วย แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถจะศึกษา หาคำตอบได้ในทุกมิติมุมมองอันหลากหลายประเด็น เพียงศึกษาในขอบเขตพื้นที่การศึกษาวิจัยที่กำหนดไว้ในงานวิจัยนี้เท่านั้น ยังมีขอบเขตการศึกษาวิจัยในมิติอื่นๆอีกมาก และยังมีผู้ที่สนใจเข้าไปศึกษาองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพนั้น จำนวนน้อยมาก ดังนั้น ถ้านักวิจัยท่านใด มีความสนใจในประเด็นการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผู้วิจัยจึงขอเสนอมุมมองในประเด็น ดังต่อไปนี้

- ๑) การใช้หลักธรรมด้านอื่นมาบูรณาการเพื่อการพัฒนาการบริหารงานขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- ๒) การพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อการทำงานขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพกับชุมชนและภาคส่วนอื่นๆได้อย่างไรบ้าง
- ๓) ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ

- กาสีก เตชะชั้นหมาก. **หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : Principle of Social Science.** กรุงเทพมหานคร : สุริยวิสาสน์, ๒๕๕๓.
- คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง. **ประมวลผลการดำเนินงานของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๔.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน).** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๐.

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) รายงานประจำปี ๒๕๕๑-๒๕๕๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๕๓.
- องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ. ความเห็นประกอบโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ โครงการนิคมอุตสาหกรรมเหมราชตะวันออก (มาบตาพุด) ส่วนขยาย (ครั้งที่ ๔). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ, ๒๕๕๗.
- องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ. ความเห็นประกอบโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ โครงการโรงไฟฟ้าทดแทนโรงไฟฟ้าแม่เมาะเครื่องที่ ๔- ๗ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ, ๒๕๕๗.

(๒) วิทยานิพนธ์

- จิตาภา เร่งมีศรีสุข. “ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง”. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พิรัชย์ ศรีราม. “ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยหลักพุทธธรรมในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน”. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- รัชยา ภักดีจิตต์. “องค์การมหาชนของไทย : การศึกษาไกลไกลและกระบวนการบริหารตามหลักธรรมมาภิบาล”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.
- สุzumaly ประสมศักดิ์ รัต.. “กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน”. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

๒. ภาษาอังกฤษ

(I) Book:

- Ernest Dale. *Management : Theory and Practice*. New York : McGraw-Hill, 1993.
- Chapman. *Supervisor Survival Kit*. 2nded. California : Science Research Associates, 1988.